

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 11 mai 2013, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Emisiunea este parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • 11 MAI 2013 • NR.2 (87)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. Parlamentul de la Chișinău a adoptat un șir de decizii controversate, care au provocat îngrijorarea instituțiilor europene și internaționale. Opinii ale experților Anatol Țăranu și Viorel Chivriga, Arcadie Barbaroșie și Cornelii Ciurea.
2. Moldova – o poveste de succes redusă la varianta zero. Un editorial semnat de directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă, Victor Chirilă.

Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova.

 Parlamentul European a aprobat pe 18 aprilie facilitarea acordării de vize unor categorii de cetățeni moldoveni. Vizele europene vor fi eliberate în regim facilitat și cu achitarea unei taxe reduse sau chiar gratuit pentru jurnaliști, șoferi de pe curse internaționale, studenți, tineri participanți la seminare și evenimente sportive sau culturale, rude apropiate ale persoanelor cu reședință legală în UE. Iar autoritățile poloneze au decis ca începând cu 1 mai cetățenii moldoveni să fie scutiți de taxe consulare la perfectarea vizelor de lungă ședere pentru Polonia.

 În contextul pregătirilor pentru runda din luna mai a negocierilor în formatul 5+2 pentru reglementarea transnistreană, reprezentantul special al președinției ucrainene în exercițiu al OSCE, Andrei Deșcița, a avut o serie de întâlniri cu autoritățile de la Chișinău și administrația de la Tiraspol. Vicepremierul pentru reintegrare, Eugen Carpov, și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu tensionarea situației din Zona de securitate de pe Nistru, în urma unor acțiuni unilaterale și necoordonate ale administrației orașului Bender.

 Mai mulți factori de decizie europeni s-au arătat îngrijorați de evoluțiile de la Chișinău și și-au exprimat speranța că clasa politică vă găsi o soluție pentru a stabili situația din Republica Moldova.

 Șeful Delegației UE la Chișinău, Dirk Schuebel, a declarat că este inacceptabil ca schimbarea sistemului electoral să fie operată atât de repede, fără consultarea cu societatea civilă și a recomandat ca noua lege privind votul uninominal să fie consultată cu Comisia de la Veneția și să fie amendată în așa fel încât să devină compatibilă cu standardele Consiliului Europei.

 Secretarul general al Consiliului Europei, Thorbjorn Jagland, a declarat și el că regretă faptul că la modificarea legii electorale nu a fost consultată în Moldova nici opoziția și nici societatea civilă. Oficialul a subliniat, într-o declarație pentru Europa Liberă, că în mod normal o asemenea lege trebuie să parcurgă o cale lungă, după discuții extinse cu societatea civilă și cu partidele politice de la putere și din opoziție.

UE este îngrijorată de unele decizii controversate ale Parlamentului de la Chișinău

Pe data de 3 mai, vineri, în ajunul sărbătorilor de Paști, o majoritate ad-hoc formată în Parlamentul de la Chișinău din deputații comuniști și cei liberal-democrați

au votat un șir de legi controversate. La câteva ore după adoptare, modificările au fost criticate de Comisia de la Veneția, Comisia Europeană și de Consiliul Europei.

Printr-un vot comun cu comuniștii, Partidul Liberal Democrat al ex-premierului Vlad Filat a extins atribuțiile prim-ministrului interimar, oferindu-i dreptul de a demite și numi miniștrii. Centrul Național Anticorupție a fost adus în subordinea Guvernului, iar directorul acestuia va fi numit și revocat din funcție de șeful statului la propunerea prim-ministrului. În plus, procurorul general Corneliu Gurin a fost demis din funcție la 15 zile după ce a fost votat de Parlament. PLDM a obținut de asemenea o interpretare a moțiunii de cenzură împotriva Guvernului în 5 martie, interpretare care spune că votul a fost "o sancțiune politică, nu una juridică sau penală".

Comuniștii în schimb par să-și fi pregătit terenul pentru alegerile anticipate. Cu susținerea liberal-democraților lui Vlad Filat a fost abrogată legea privind votul uninominal mixt, adoptată cu câteva zile mai devreme de PLDM împreună cu PD, și s-a anulat interdicția de a vota cu pașapoarte sovietice. Comuniștii și liberal-democrații au votat de asemenea pentru creșterea pragului electoral pentru partide de la 4 la 7 la sută. Pentru blocurile din două partide pragul a crescut de la 7 la 9 la sută, iar pentru cele din trei și mai multe partide – de la 9 la 11 la sută. A fost votată și o inițiativă a comuniștilor de ridicare a inamovibilității

judecătorilor Curții Constituționale, care vor putea fi demisi "pentru încălcarea jurământului sau pierderea încrederii" prin votul a 61 din cei 101 deputați.

Reacții de îngrijorare ale Comisiei de la Veneția și Comisiei Europene

La câteva ore după acest vot, Comisia de la Veneția a apreciat ca fiind în contradicție cu prevederile europene, dar și cu Constituția Republicii Moldova, decizia Parlamentului de ridicare a mandatului judecătorilor Curții Constituționale.

"O Curte Constituțională are sarcina de a controla munca Parlamentului. Prevederea privind necesitatea încrederii din partea Parlamentului este în evidentă contradicție cu scopul Curții Constituționale", a declarat președintele Comisiei de la Veneția, Gianni Buquicchio.

În aceeași zi, Înalțului Reprezentant pentru afaceri externe al UE, Catherine Ashton, și Comisarul pentru extindere, Ștefan Füle, și-au exprimat și ei îngrijorarea în legătură cu evoluțiile din Republica Moldova. În opinia oficialilor europeni, modificările adoptate vineri ar fi fost făcute "cu o grabă extremă și fără o consultare adecvată cu societatea din Moldova sau cu respectarea

standardelor europene cu privire la reforma constituțională".

"Împărtășim totalmente îngrijorările exprimate de către Președintele Comisiei de la Veneția. Noi înțelegem că aceste legi, adițional măsurilor ce vizează judecătoria Curții Constituționale, includ modificări cu privire la legea electorală, pragul electoral necesar pentru accesarea partidelor în parlament, împunerea Prim-ministrului interimar de a putea demite miniștrii și șefii instituțiilor, precum și modificări cu privire la statutul Centrului Național Anticorupție. Aceasta indică un nou curent îngrijorător de luare a deciziilor în Moldova, reflectat de asemenea și în alte modificări legislative, unde instituțiile statului au fost utilizate în interesul unora. Reiterăm îngrijorarea noastră că asemenea măsuri, întreprinse fără o pregătire și consultare corespunzătoare, ar putea constitui o amenințare la independența instituțiilor-cheie naționale și un obstacol pentru dezvoltarea viitoare a democrației și a stabilității statului de drept în Moldova", se spune în declarația comună a celor doi oficiali europeni.

Catherine Ashton și Ștefan Füle îndeamnă liderii politici de la Chișinău să nu piardă din vedere impactul de lungă durată al deciziilor lor, inclusiv în ceea ce privește atingerea aspirațiilor europene ale Republicii Moldova.

Parlamentul European, APCE și OSCE cheamă R. Moldova să se conformeze standardelor europene

La scurt timp, și alte instituții europene și internaționale au reacționat la evenimentele de la Chișinău.

Jean-Claude Mignon, președintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE), și-a exprimat îngrijorarea pentru faptul că lupta politică ar putea să periclitizeze aspirațiile cetățenilor Republicii Moldova de integrare europeană.

„Votarea recentă de către Parlament a unor chestiuni vitale pentru funcționarea

democrației, cum ar fi supremația Constituției, independența judiciară și sistemul electoral, a avut loc în mare grabă, fără efortul de a găsi un consens mai larg în Parlament”, a declarat președintele APCE. Într-un comunicat de presă acesta a îndemnat toate forțele politice să lase deoparte interesele partizane și personale și să lucreze împreună pentru viitorul european al țării și al cetățenilor, precizând că APCE „este dispusă să faciliteze dialogul între diferitele partide politice, dacă ele doresc acest lucru”.

Secretarul general al Consiliului Europei, Thorbjørn Jagland, notează și el într-un comunicat de presă că modificările ce se referă la Curtea Constituțională ”par a fi în contradicție cu Constituția Republicii Moldova, precum și cu standardele europene privind justiția constituțională”.

„Legile cu privire la Curtea Constituțională, legislația electorală, funcționarea Guvernului și funcționarea structurilor de aplicare a legii au fost modificate, în mod repetat, fără consultări adecvate. Aceste modificări și modul în care acestea au fost adoptate riscă să submineze independența și echilibrul acestor instituții”, spune secretarul general al Consiliului Europei, Thorbjørn Jagland, care atrage atenția asupra faptului că în joc sunt puse coerența și credibilitatea parcursului european al Republicii Moldova.

Președintele Parlamentului European, Martin Schulz, s-a arătat și el îngrijorat de aprofundarea crizei politice din Republica Moldova și spune că dacă disputele vor continua ar putea fi subminate eforturile de integrare europeană a Republicii Moldova.

„Sunt foarte îngrijorat în legătură cu voturile de săptămâna trecută din Parlament, care au venit să modifice o serie de legi importante. Aceste schimbări, cum ar fi posibilitatea de a demite judecătorii Curții Constituționale de către Parlament, vor avea consecințe pe termen lung, negative pentru țară și dezvoltarea democratică. Aceste amendamente au fost adoptate în grabă și fără consultări și pregătire corespunzătoare și au fost puternic criticate atât de Consiliul Europei, cât și de Comisia de la Veneția”, menționează Martin Schulz într-o declarație de presă. Potrivit oficialului, aceste modificări legislative ar trebui să fie reexaminare.

Mai mult, acesta i-a îndemnat pe politicienii de la Chișinău să pună capăt războiului și să continue reformele.

„Moldova a făcut progrese substanțiale în ultimii ani, în drumul său de integrare europeană, devenind unul din lideri la acest capitol. Acest efort ar putea fi dat peste cap, în cazul în care criza politică va continua și interesele private vor prevala. Cooperarea dintre forțele politice este necesară pentru finalizarea Acordului de Asociere”, a adăugat Președintele Parlamentului European.

Directorul Oficiului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Janez Lenarčič, și-a exprimat și el îngrijorarea în legătură cu evoluțiile de la Chișinău, atrăgând atenția asupra faptului că recente modificări legislative, în special cele ce țin de Curtea Constituțională și Codul electoral, subminează dezvoltarea unui sistem democratic pluralist.

„Toți actorii politici trebuie să lucreze împreună pentru a se asigura că sunt respectate principiile democratice în procesul de luare a deciziilor și independența justiției și este garantat un nivel electoral echitabil pentru toate partidele și candidații”, spune directorul ODIHR. Oficialul amintește că în calitate de stat membru al OSCE, Republica Moldova s-a angajat să-și adopte legislația de o manieră inclusivă, transparentă și consultativă.

Șeful Delegației UE la Chișinău, Dirk Schuebel, a declarat că promulgarea legilor votate în Parlament de PLDM și PCRM ar însemna încălcarea Constituției.

„Promulgarea legilor votate vineri în Parlament ar însemna încălcarea Constituției Republicii Moldova, iar Curtea Constituțională trebuie să fie o instituție independentă”, a spus Dirk Schuebel, în cadrul emisiunii Spațiul Public de la postul public Radio Moldova.

„Sperăm că la Chișinău va fi creat, în cel mai scurt timp, un nou Guvern și că acesta va promova aceleași idei și va avea aceleași priorități de integrare europeană a țării”, a menționat Dirk Schuebel. Oficialul a mai spus că UE va continua să sprijine Moldova în parcursul său european, pentru aceasta însă este nevoie de stabilitate politică.

Marti, în cadrul unei convorbiri telefonice, Comisarul european pentru extindere, Ștefan Füle, i-a sugerat președintelui Nicolae Timofti să nu promulge pachetul de legi votate de PLDM și PCRM.

Reacții ale clasei politice de la Chișinău

Liderul Partidului Comuniștilor, Vladimir Voronin, a criticat în termeni extrem de duri declarațiile oficialilor europeni.

„Declarațiile isterice ale Strasbourgului și Bruxellesului reprezintă astăzi cea mai serioasă lovitură aplicată modernizării europene a Moldovei. Este o palmă aplicată tuturor cetățenilor țării care au mai crezut sincer că deciziile la un astfel de nivel nu pot

fi luate sub presiunea primitivă a corupției personale și a xenofobiei păstrate de pe timpurile războiului rece”, a declarat Voronin. Acesta a reiterat intenția PCRM de a declanșa noi alegeri parlamentare anticipate.

„Astăzi opinia șefilor europeni ne interesează cel mai puțin. Autoritatea acestor șefi în Europa nu este cu mult mai mare decât în Moldova. Pe noi ne interesează în primul rând opinia cetățenilor din țara noastră. Iar ei susțin toate deciziile care au fost adoptate. În principal pentru că aceste decizii cresc speranțele în declanșarea alegerilor parlamentare anticipate, a unor alegeri libere și democratice, în decriminalizarea țării și într-un viitor demn și democratic”, a declarat Voronin.

Liderul Partidului Liberal Democrat din Moldova (PLDM), fostul premier Vlad Filat, a declarat în cadrul unei conferințe

de presă că știe că oficialii europeni sunt îngrijorați de legile adoptate de Parlament, dar consideră că deciziile luate sunt corecte și le-a argumentat punctual. De asemenea, fostul premier a declarat că președintele PD, Marian Lupu, și liderul PL, Mihai Ghimpu, sunt cei care au sabotat cursul de integrare europeană în ultimii trei ani și jumătate.

Răspunzând unor declarații ale liderului PD, Marian Lupu, care atrăgea atenția

asupra multitudinii de reacții critice venite din partea instituțiilor europene, Vlad Filat a declarat că "evoluțiile obscure" de la Chișinău au fost puse la cale tocmai de PD. „Cum de au uitat ei de poziția oficialilor europeni când au demis Guvernul? Atunci au fost la Chișinău trei miniștri de Externe ai țărilor UE și au transmis un mesaj clar în acest sens, dar nu au fost auziți. Au uitat probabil și de îngrijorările după decizia Curții Constituționale din 22 aprilie (când a fost declarat neconstituțional decretul prezidențial privind desemnarea lui Vlad Filat în funcția de prim-ministru), decizie care a aruncat țara în haos. S-au depus eforturi mari din partea PLDM pentru a forma un nou Guvern, am făcut concesii și am dat dovadă de flexibilitate, dar acest efort a fost spulberat. Nu e secret pentru nimeni cine a pus la cale acest plan obscur”, a mai declarat Vlad Filat.

Președintele Partidului Democrat, Marian Lupu, i-a adresat o scrisoare șefului statului, Nicolae Timofti, în care îi solicită acestuia să nu promulge legile votate de deputații PLDM și PCRМ și să urgenteze desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru pentru a fi depășită criza politică.

Totodată, Marian Lupu îi solicită lui Nicolae Timofti să desemneze cât mai rapid candidatul la funcția de premier, "ca soluție pentru stoparea derapajelor grave de la parcursul democratic și european al țării, dar și pentru stoparea crizei politice".

Liderul PD spune că formațiunea sa este gata să participe la negocieri pentru formarea

unei noi majorități parlamentare și instalarea noului Guvern și optează pentru evitarea alegerilor anticipate, alegeri "care ar arunca țara în haos și ar compromite definitiv parcursul european al Moldovei".

A doua zi după votul comun PLDM-PCRМ din Parlament, liderul Partidului Liberal, Mihai Ghimpu, care nu a participat la acea ședință, a scris pe blogul său că "noua coaliție roșu-verde PLDM-PCRМ a dat o adevărată lovitură de stat".

Mihai Ghimpu spune că a fost dată „o lovitură în statul de drept, lovitură în democrație, în cursul european, în speranța oamenilor, care majoritatea trăiesc sub nivelul sărăciei”.

Liderul PL menționează că noua coaliție, care atentează la instituțiile democratice dintr-un stat, va readuce Republica Moldova sub influența Moscovei și va atrage țara în noi alegeri parlamentare anticipate. "Au fost adoptate legi care să ne certe definitiv cu UE, adică să schimbe vectorul nostru de politică externă și să ne întoarcă cu fața spre Rusia, să pună capăt luptei cu corupția și statului de drept, să pregătească terenul pentru alegerile anticipate", scrie Mihai Ghimpu pe blogul său.

Liderul PL a declarat presei că formațiunea sa este gata să participe la o alianță cu PD și PLDM, care să susțină cursul european și să exercite o guvernare "îndreptată către oameni".

Într-o declarație făcută miercuri, 8 mai, Guvernul de la Chișinău, condus în prezent de premierul interimar Iurie Leancă, precizează că "examinează cu atenție poziția instituțiilor

europene referitoare la recente evoluții politice, urmând să clarifice problemele care au generat îngrijorarea partenerilor strategici ai Republicii Moldova".

Declarația mai precizează că "obiectivul integrării europene și implicit edificarea unei societăți bazate pe supremația statului de drept și principiile pluralismului și transparenței constituie elementele cheie care ghidează instituțiile statului în realizarea agendei de reforme europene asumate în relațiile cu UE și Consiliul European".

Președintele Timofti a promulgat pachetul de legi controversat, cu excepția celei ce ține de Curtea Constituțională

Miercuri, 8 mai, președintele Nicolae Timofti a trimis spre reexaminare Parlamentului legea care prevedea posibilitatea retragerii de către Parlament a mandatelor judecătorilor Curții Constituționale în cazul „pierderii încrederii”, lege care a provocat cele mai multe critici din partea instituțiilor europene.

În scrisoarea de remitere, președintele Timofti a subliniat necesitatea respectării preceptului constituțional privind inamovibilitatea magistraților.

A doua zi, pe data de 9 mai, șeful statului a promulgat patru legi din pachetul votat în Parlament de comuniști și liberal-democrați – cele privind Centrul Național Anticorupție, modificările la Codul Electoral, extinderea atribuțiilor Guvernului în exercițiu și a competențelor prim-ministrului interimar.

Analiștii politici de la Chișinău califică ca fiind dramatice evoluțiile de ultimă oră. Totuși, în timp ce unii apreciază că politicienii, orbiți de interese înguste și de lupte intestinale, nu au nicio scuză și că ar fi compromis prin comportamentul lor parcursul european al Republicii Moldova, alții consideră că acțiunile acestora ar fi într-o anumită măsură explicabile și s-ar înscrie pe linia luptei partidei pro-europene împotriva oligarhizării funcționării statului.

Anatol Țăranu: În R. Moldova are loc lupta pro-europenilor cu oligarhii

Anatol Țăranu, directorul Centrului de cercetări strategice Politicon, spune că ceea ce s-a întâmplat în Parlament reprezintă un derapaj de la normele de care se conduc europenii în activitatea lor politică.

■ **Anatol Țăranu:** În același timp trebuie să luăm în considerație încă un element foarte important – în Republica Moldova se dă o luptă crâncenă între ceea ce se numește europenizarea statului și societății cu tendințele de oligarhizare a vieții politice. Ca procedură, ceea ce s-a întâmplat în Parlament indiscutabil trebuie să-i pună pe gânduri pe europeni. Dar, dacă e să privim în profunzime și să vedem esența lucrurilor, trebuie să constatăm că acest vot, cu toate metehnele sale, reprezintă o încercare de a limita influențele oligarhice asupra proceselor politice din Republica Moldova.

Acum, este important care vor fi următorii pași. Și în acest sens, la această etapă, Republica Moldova are nevoie de susținerea europenilor încă și mai mult decât la etapele precedente.

■ **Lina Grău:** S-a vorbit mult despre faptul că

votul din 3 mai înseamnă o de facto revenire la putere a comuniștilor, având în vedere că deciziile care s-au luat par să pregătească niște alegeri anticipate, iar rezultatele ultimilor sondaje spun că PCRM ar putea lua la anticipate suficiente mandate pentru a forma Guvernul. În acest context, acest joc al Partidului Liberal Democrat nu este unul pe muchie de cuțit?

■ **Anatol Țăranu:** Este cu adevărat un joc foarte periculos, un joc care este impus de circumstanțe. Dar trebuie să recunoaștem că oricum tendințele care s-au cristalizat în politicul moldovenesc duceau către un eșec total al partidei democratice în favoarea comuniștilor. Din acest punct de vedere, lucrurile nu s-au schimbat spre rău. Altceva este că comuniștii și-au consolidat pozițiile în ceea ce privește ridicarea pragului electoral și readucerea dreptului de vot pentru electorii săi cu pașapoarte sovietice. Dar aceste lucruri sunt unele secundare.

Senzația generalizată este că partidele din fosta AIE s-au angajat într-o luptă până la anihilare reciprocă. Dar dacă privim în profunzime, este vorba despre o luptă

acerbă între două tendințe din politicul moldovenesc – cea de europenizare și cea de oligarhizare, care încearcă să oprească integrarea Republicii Moldova în spațiul valoric european. Cei care au încercat să promoveze cursul de integrare europeană s-au ciocnit de tendințele de oligarhizare care au crescut în așa măsură încât era imposibil să înregistrezi progrese semnificative pe direcția europenizării. Niciuna dintre aceste tendințe nu apare într-o formă pură, dar în opinia mea curentul europenizator este reprezentat de echipa Filat-Leancă. Din păcate însă și ei au comis în politicile sale derapaje de ordin oligarhic, dar, în mare, ei luptă împotriva a ceea ce se numește influență oligarhică. Iar partida oligarhică ar fi reprezentată de prim-vicepreședintele PD, Vladimir Plahotniuc.

Trenul european al Republicii Moldova nu a fost încă ratat. Europenii nu înțeleg prea bine ce se întâmplă în Republica Moldova și acest lucru este firesc. Dar cred că în viitorul apropiat își vor da seama despre ce este vorba și vor lua și măsurile respective pentru a corecta abordarea.

Probabilitatea unor alegeri anticipate este foarte înaltă – de aceste alegeri își leagă speranțele toți – și europenizatorii, și oligarhii, și comuniștii. Și asta practic condamnă Republica Moldova la alegeri anticipate. Totuși, teoretic, mai rămâne speranța că forțele de orientare democratică își vor da seama de pericolul care îi paște și vor încerca să formeze o majoritate parlamentară care să instaleze un Guvern pro-european. Deși probabilitatea este mică. Această mică speranță a mea să bazează pe interesul obiectiv al forțelor pro-europene care nu pot să nu înțeleagă că e mai bine să creeze un culoar de răgaz până la următoarele alegeri ordinare decât să meargă acum la anticipate.

Viorel Chivriga: Povestea R. Moldova ar putea deveni una din cele mai triste din Europa

Expertul Institutului pentru dezvoltare și inițiative sociale Viitorul, Viorel Chivriga, nu este însă de acord cu punctul de vedere care explică poziția PLDM, atunci când a acceptat să voteze cu Partidul Comuniștilor, printr-o luptă acerbă între partida europeană și cea oligarhică, adică cu Partidul Democrat și prim-vicepreședintele acestuia Vladimir Plahotniuc.

■ **Viorel Chivriga:** Nu cred că această explicație este una plauzibilă. Există într-adevăr la Chișinău partide care au în conducere persoane cu pondere foarte mare din punct de vedere economic. Dar nu aș încerca să creez un tablou în care ar exista două poluri – unul pro-european și altul oligarhic și pro-eurasiatic. După ultimele evenimente s-a văzut că aspirațiile europene nu sunt prea interesante pentru niciunul dintre partide. Pentru că în caz contrar politicianii și-ar fi depășit ambițiile personale și de grup și ar fi făcut compromisuri în numele viitorului european al Republicii Moldova. În țările care au avut cu adevărat prioritară integrarea europeană, disensiunile pe intern au fost lăsate pe plan secund în momentul în care se ajungea în momente decisive pentru asigurarea viitorului european.

Declarațiile oficialilor europeni care au urmat votului din 3 mai sunt unele neobișnuit de tranșante. Probabil, oficialii europeni nu s-au așteptat ca guvernarea de la Chișinău, pe ultima sută de metri înaintea summitului de la Vilnius unde ar fi trebuit să fie recunoscută aspirațiile europene ale țării, să pună sub semnul întrebării istoria de succes a Republicii Moldova.

De fapt, ceea ce se întâmplă acum la Chișinău este un rezultat al unor lupte intestinale dintre formațiunile care se află la guvernare și care au uitat că pentru partide, dar și pentru guvernare, poporul ar trebui să fie beneficiarul tuturor măsurilor. La acest capitol avem restanțe foarte mari

în mai toate domeniile și ultimele luni de dinaintea summitului de la Vilnius ar fi putut fi dedicate unei munci asidue pentru a finaliza angajamentele noastre față de UE.

Acum însă, UE atenționează că sunt probleme grave funcționale în Republica Moldova în Guvern și Parlament, unde au fost aprobate în regim expres legi care nu au trecut prin etapele obligatorii procesului legislativ. Iar unele din aceste legi au drept scop chiar deturnarea unor instituții de bază ale unui stat democratic.

Una dintre cele mai mari probleme constă în faptul că pe parcursul ultimilor patru ani au fost create foarte multe precedente negative de interpretare a legilor. Precedente care vor juca festa partidelor care au fost la guvernare și care le-au generat. Eu nu cred că principalul partid de opoziție – PCRM – va proceda într-o manieră mai democratică și nu va utiliza aceleași instrumente și metode în lupta politică cu partidele din fosta AIE. Acest lucru cu siguranță se va întâmpla și atunci povestea Republicii Moldova nu va fi un a de succes, ci va fi una din cele mai triste din Europa.

Ceea ce se întâmplă în Republica Moldova repetă, dacă nu chiar depășește, scenariul ucrainean – reforme declarate, un ajutor foarte mare din partea UE și nu numai, multe angajamente ambițioase nerealizate și apoi deturnarea vectorului european.

Au existat și timp, și capacități, și resurse suficiente pentru a realiza reforme și a apropia obiectivul național al integrării europene. Dar această idee a fost compromisă, societatea este dezamăgită de clasa politică și acum este foarte greu de a identifica forțe noi capabile să întrunească

încrederea electoratului și să ducă la bun sfârșit parcursul european al Republicii Moldova.

■ **Lina Grău:** În aceste condiții, credeți că Republica Moldova a pierdut ultimul vagon al integrării europene? Riscă țara să rămână pentru mult timp într-o zonă gri a Europei?

■ **Viorel Chivriga:** Mai este ceva timp, nu foarte mult. Politicienii încă mai au ceva timp pentru a-și da seama de gafele făcute și a le elimina. Toți liderii partidelor politice trebuie să meargă la un compromis care ar însemna eliminarea disensiunilor și stabilirea unor acțiuni pentru atingerea ideii naționale de apropiere de UE. Plecarea de la ideea națională că Republica Moldova poate fi stat asociat al UE în viitorul apropiat va fi o greșeală fatală pentru această țară. O mică realizare în timpul rămas până la summit de la Vilnius ar fi pentru politicieni să facă doi-trei pași înapoi și să ajungă ultimul vagon al trenului care pleacă spre Europa.

Dacă nu se va găsi o soluție pentru aceste disensiuni, va rămâne doar soluția alegerilor anticipate. Dar aceste alegeri nu garantează deloc partidelor din fosta Alianță că vor rămâne la putere. În societate s-a acumulat o energie negativă foarte mare – oamenii au avut așteptări foarte mari și toate aceste așteptări au fost compromise.

Arcadie Barbaroșie: Criza politică a fost declanșată de lupta pentru influență a două persoane

Directorul Institutului de Politici Publice, Arcadie Barbaroșie, are o singură explicație pentru ceea ce se întâmplă acum în Republica Moldova – situația de criză a fost generată de faptul că partidele politice nu sunt formațiuni bazate pe ideologii, ci mai degrabă SRL-uri care sunt gestionate în așa mod încât să aducă profit.

■ **Arcadie Barbaroșie:** Criza declanșată după vânătoarea din 23 decembrie 2012 și după declarația lui Vlad Filat din 13 februarie 2013, dar și foarte multe alte fenomene din Republica Moldova, pot fi explicate prin faptul că partidele politice la noi nu sunt altceva decât niște SRL-uri, niște afaceri private, gestionate de un grup foarte restrâns de persoane sau de o singură persoană care finanțează acel partid. Partidele politice nu sunt organizații doctrinare, nu sunt organizații în care să existe democrație. Cel mai democratic partid la noi – și o spun cu regret – este PCRM, pentru că acolo se pare că chiar există niște discuții. Chiar dacă nu transpar în public, acestea pot fi observate pe bloguri și pe rețele de socializare. În rest, celelalte trei partide parlamentare sunt SRL-uri gestionate de o singură persoană sau maxim două. Și gestionarea acestor partide este efectuată la fel ca cea a unor companii private.

Acum, ceea ce a ieșit la suprafață în Republica Moldova este în aparență

lupta dintre două partide (Partidul Liberal Democrat și Partidul Democrat), dar de fapt este o confruntare dintre liderii celor două partide – Vlad Filat și Vlad Plahotniuc. Și pentru că partidele nu sunt altceva decât niște afaceri, viața politică s-a transformat în lupta dintre două companii private care încearcă să împartă sferele de interese. Toate declarațiile cu "valori și principii" se pare că pot fi aruncate la coș.

Controversatele legi votate de PLDM împreună cu Partidul Comuniștilor sunt și ele o manifestare a acestei lupte – sunt o lovitură dată inamicului. Vlad Filat lovește astfel în inamic – în PD, care în acest moment este și inamicul PCRML-ului. Prim-vicepreședintele PD, Vlad Plahotniuc, și-a făcut în mare parte averea servind comuniștii. Sau, mai exact, punând cu abilitate PCRML să-l servească încă probabil de prin 2002. Și iată că Voronin, simțindu-se profund trădat, lovește în Vlad Plahotniuc, dar și în Marian Lupu, care a fost membru al PCRML și l-a părăsit în 2009. Vedem deci că este vorba despre împărțirea unor sfere de interese.

■ **Lina Grău:** Unde se regăsesc în această luptă de gladiatori pe care o descrieți interesele țării, cele despre care politicienii vorbesc atunci când vor să ajungă la putere?

■ **Arcadie Barbaroșie:** Se pare că interesele populației și a țării sunt ultimele la care se

gândesc acești domni în acest moment. Țara se pare că trebuie să mai treacă și prin acest purgatoriu – să mai iasă la suprafață din gunoi și pleavă, iar oamenii, mai devreme sau mai târziu, să devină conștienți de faptul că ei sunt cei care decid, prin opțiunea lor, viitorul țării. Oamenii trebuie să fie conștienți atunci când votează – la parlamentare sau locale – iar în intervalele dintre alegeri să fie activi pentru a influența procesul de luare a deciziilor și să ceară clasei politice socoteală pentru ceea ce face.

Cu toate că evoluțiile din prezent sunt unele negative, eu totuși rămân optimist și cred că în mare lucrurile merg oricum în direcția cea bună, evoluează. Chiar dacă la putere vor reveni din nou comuniștii – pentru patru sau chiar opt ani – lucrurile oricum se vor schimba treptat în bine. Între timp vor veni, inclusiv în politică, oameni tineri, mai bine pregătiți. Riscul este ca unii dintre aceștia să fie și mai hapsâni decât cei pe care îi avem acum, dar poate că vor fi și din cei cu moralitatea înaltă care vor reuși să dea un nou suflu vieții politice de la noi.

■ **Lina Grău:** Ce semnale transmit aceste evoluții partenerilor occidentali ai Republicii Moldova?

■ **Arcadie Barbaroșie:** Partenerii occidentali sunt extrem de dezamăgiți de ceea ce se întâmplă la Chișinău – dovadă și declarațiile oficiale care au fost făcute la acest subiect. Și cred că conștientizează că au acordat în acești aproape patru ani un credit de încredere prea mare și necondiționat Chișinăului. Sprijinul din partea UE pentru Republica Moldova cred că va continua, dar de acum încolo europenii vor fi mult mai exigenți.

Pentru Republica Moldova este important să fie finalizate la nivel tehnic Acordul de Asocieri și Acordul de Liber schimb cu UE. Dacă aceste documente vor exista, chiar dacă nu vor fi semnate sau parafate la Vilnius, ele vor deveni cadrul normativ de bază care va reglementa relația Chișinăului cu UE și vor trebui îndeplinite de Guvern, oricare va fi

acesta. Iar la momentul potrivit, chiar dacă va dura ani de zile, climatul politic din Republica Moldova se va stabili și relația cu partenerii europeni va putea fi reluată și se va trece la o nouă etapă în apropierea de UE.

■ **Lina Grău:** Ce dezlegare vedeți pentru criza politică de la Chișinău?

■ **Arcadie Barbaroșie:** Soluții sunt două – fie refacerea unei majorități și instalarea unui Guvern, fie alegerile parlamentare anticipate. Comuniștii au declarat din start că doresc

anticipate, motiv pentru care noua majoritate nu va putea fi decât o coaliție dintre aceleași partide care acum sunt în conflict. În timp ce alegerile anticipate ar putea duce la revenirea la putere a comuniștilor – singuri, sau în alianță cu unul dintre partidele din coaliția democratică – de exemplu, cu PD-ul lui Marian Lupu și Vlad Plahotniuc.

Eu sunt optimist și cred că lucrurile evoluează spre bine, oricât de dramatice ar părea din punctul nostru de vedere, al cetățenilor care ne dorim acum și aici un viitor mai bun. Nici

în alte țări procesele democratice nu au fost ușoare și de multe ori au trecut prin aceleași etape pe care le parcurgem noi acum. Dar spre deosebire de acele țări, noi avem acum susținerea partenerilor noștri europeni care, sunt conștienți, vor continua să ne fie alături. Democrația este un lucru care se învață greu și are uneori evoluții dramatice, mai ales în perioade de crize economice. Dar sunt conștienți că Republica Moldova va parcurge această cale, chiar dacă s-ar putea să mai dureze ceva ani de zile.

Corneliu Ciurea: Subiectul R. Moldova a dispărut de pe agenda europeană, cel puțin pe termen scurt

Expertul Institutului pentru dezvoltare și inițiative sociale Viitorul, Corneliu Ciurea, este și el de părere că principalul motiv al crizei politice constă în rivalitatea dintre "cei doi Vlazi", iar situația la sfârșitul anului 2012 s-a înrăutățit brusc după ce s-a aflat că Acordul de Asociere nu va fi semnat la summitul Parteneriatului Estic din toamnă, deci a dispărut "miza Vilnius".

Expertul consideră irelevant și partizan punctul de vedere care încearcă să explice retragerea PLDM-ului lui Vlad Filat din Alianța de guvernare printr-o luptă acerbă a partidei pro-europene din Republica Moldova cu partida oligarhică care controla instituțiile statului și nu permitea dezvoltarea democratică a Republicii Moldova.

■ **Corneliu Ciurea:** Acesta este un punct de vedere promovat de cei care nu doresc să fie obiectivi. Poziția mea este că oligarhii nu trebuie împărțiți în buni și răi – ei cu toții fac parte din aceeași categorie. Și faptul că și Vlad Filat, nu numai Vlad Plahotniuc, este în egală măsură un oligarh local este indiscutabil. Deci, acest punct de vedere este promovat de cei care nu vor să fie obiectivi și echidistanți.

■ **Lina Grău:** Ce semnale trimit aceste evoluții în exterior, către partenerii europeni, care erau gata să ofere Republicii Moldova anumite perspective la Vilnius, chiar dacă nu se mai punea problema semnării Acordului de Asociere.

■ **Corneliu Ciurea:** Republica Moldova pare să fie scoasă definitiv din cărți, și Bruxellesul a trimis semnale clare în acest sens. Eu cred că s-a mers mult prea departe în încălcarea principiilor democratice. Din păcate, cea mai mare parte a vinei pentru aceste evoluții este pe umerii lui Vlad Filat – și acest lucru nu-l spun numai eu, ci inclusiv partenerii occidentali ai Republicii Moldova. Filat a avut o șansă să scrie o pagină măreață în istoria acestui neam, dar a ales să o rateze. Din acest punct de vedere revenirea comuniștilor la putere pare să fie o soluție, întrucât, în mod paradoxal, repune Republica Moldova pe cale democratică.

În aceste condiții singura dezlegare a situației par să fie alegerile anticipate. Eu nu cred că actuala formulă cu Filat, Lupu și Ghimpu mai are dreptul moral să rămână la putere acum.

■ **Lina Grău:** Actuala garnitură a trenului european se pare că a fost deja ratată de Republica Moldova. Când credeți că va mai exista o nouă șansă?

■ **Corneliu Ciurea:** După cum spuneam, Republica Moldova nu mai este acum în cărți. Va fi o perioadă de ignorare din partea structurilor europene, anumite surse financiare din partea instituțiilor financiare internaționale ar putea să întârzie sau să nu vină. Probabil că situația se va schimba la un moment dat, pe termen mediu. Dar faptul că Republica Moldova a dezamăgit și a transmis semnale negative este grav. Probabil că partenerii occidentali vor aștepta să vadă care va fi următoarea guvernare în Republica Moldova, după care vor decide ce au de făcut și vor fi mult mai atenți pe viitor.

Editorial de Victor Chirilă

Moldova – o poveste de succes adusă la varianta zero

După ce luna trecută Parlamentul a acordat vot de neîncredere Guvernului condus de Vlad Filat, pe data de 10 aprilie președintele Nicolae Timofti l-a desemnat din nou pe Vladimir Filat în calitate de candidat la funcția de prim-ministru. Pe 19 aprilie Parlamentul a votat în regim de urgență, iar președintele Timofti a promulgat, Legea privind introducerea în Republica Moldova a sistemului mixt uninominal de vot. Analizii au afirmat că noul sistem favorizează Partidul Democrat și a fost o precondiție a PD, și în special a vicepreședintelui formațiunii Vladimir Plahotniuc, pentru votarea noului cabinet Filat. În seara zilei de 22 aprilie, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional decretul de desemnare a lui Vlad Filat în calitate de candidat la funcția de prim-ministru. Iar trei zile mai târziu, pe 25 aprilie, comuniștii, liberal-democrații și deputații neafiliați – în total 76 de voturi – l-au demis pe președintele Parlamentului, democratul Marian Lupu. Interimatul funcției de prim-ministru este asigurat în acest moment de ministrul de Externe, Iurie Leancă.

Ce impact vor avea evenimentele politice de ultimă oră asupra viitorului european al Republicii Moldova? Un răspuns la această întrebare încearcă să dea directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă, Victor Chirilă, în editorialul său de astăzi. Moldova – o poveste de succes adusă la varianta zero.

Victor Chirilă:

Trist, dar adevărat. După 3 ani și 7 luni de guvernare a Alianței pentru Integrare Europeană (AIE), Moldova a ajuns o jalnică copie a Ucrainei guvernate de alianța partidelor oranj. Doar în patru luni de la fatidica vânatoare de mistreți, țara

noastră s-a transformat într-un stat cu instituții disfuncționale, cu un Guvern provizoriu și un Legislativ haotic, fără majoritate parlamentară. Povestea de succes a Parteneriatului Estic s-a spart ca o bulă de săpun, transformând-se într-o nouă dezamăgire – a noastră și a Europei.

Bravii noștri politicieni ne asigură că totul se face în interesul țării, al integrării europene și cu gândul la summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius. O adevărată batjocură pe seama prezentului și viitorului nostru, al cetățenilor de rând, care privesc neputincioși la tragicomedia politicianistă de la Chișinău. Ar fi de răs, dacă nu ar fi la mijloc destinul nostru. Cu regret, însă, nu e loc de veselie, mai ales când ne sunt distruse metodic speranțele, idealurile și încrederea în viitorul acestui stat.

Ei ne asigură că facem progrese mărețe spre Europa, în realitate ne îndreptăm din nou spre varianta zero, al anului 2009. Exagerez? Ba deloc. Conform recentului Barometru de Opinie Publică, realizat de Institutul pentru Politici Publice de la Chișinău, societatea e debusolată, dezamăgită și divizată mai mult ca oricând în ultimii patru ani.

După interminabilele jocuri politicianiste ale liderilor AIE, 84% din cetățenii moldoveni consideră că lucrurile în țară evoluează într-o direcție greșită, iar 52% din moldoveni sunt gata să voteze mâine pentru aderarea Moldovei la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazakhstan. Liderul comuniștilor, Vladimir Voronin, care pledează pentru integrarea euro-asiatică, se bucură din nou de cea mai mare încredere din partea moldovenilor, iar Partidul Comuniștilor condus de el are cele mai mari șanse să revină la putere de unul singur, în cazul unor alegeri anticipate.

Sunt conștienți liderii pro-europeni de aceste realități sumbre? Desigur că da. Dar le mai pasă lor de noi, când ei sunt preocupați de anihilarea lor mutuală, doar pentru a-și satisface propriile orgolii, antipatii și interese de grup? Mai contează pentru ei așteptările și nevoile noastre, în afara dorinței lor primare de a fi cu orice preț la putere? Mă îndoiesc. Noi suntem pentru ei niște biete suflete electorale și nimic mai mult.

Pentru a ne cumpăra tăcerea, ei ne promit succese la Summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius. Domnilor politicieni pro-europeni, treziți-vă la realitate! "Casa arde, iar baba se piaptână"! Succesul nu rezidă doar în semnarea sau parafarea viitorului Acord de Asociere, care este foarte important, dar nu este totul. Imaginea și percepția țării în capitalele europene vor cântări, de asemenea, foarte mult.

La Summitul de la Vilnius, Moldova ar fi urmat să urce pe pedestalul unei țări democratice de succes în Europa de Est, care merită o perspectivă europeană clară din parte UE. Din păcate, războiul total declanșat de voi a aruncat o mare umbră de îndoială asupra valorilor și principiilor voastre politice, a sincerității voastre, a capacității voastre de a governa în comun și, mai ales, asupra progreselor înregistrate de Moldova pe calea integrării europene. Mai mult decât atât, simpatia europenilor față de țara noastră a fost zdruncinată puternic de comportamentul vostru iresponsabil și vandalismul vostru în raport cu tot ce ați reușit să realizați în cei 3 ani și 7 luni.

Domnilor politicieni, există o singură cale pentru a opri această cădere treptată în abis – să vă treziți cât mai curând posibil la realitate. În caz contrar, ne vedem la judecata alegerilor...